

Harcban a vírussal és a jogállamisággal

(A GKI 2020. decemberi előrejelzése)

Miközben a KSH adatai szerint a gazdasági folyamatok 2020 harmadik negyedévében az előző negyedévhez képest a vártnál is kedvezőbbé váltak, már tudjuk, hogy a negyedik negyedév minden bizonnyal lényegesen rosszabb lesz. Ennek oka a járvány második hulláma, a mozgáskorlátozó intézkedések keresletet és kínálatot visszafogó hatása, mindennek a gazdasági várokozások romlásában való megjelenése. A GKI a trendet tekintve nem változtat szeptemberi, „W” vonalvezetésű, a nagy második negyedévi visszaesés és harmadik negyedévi javulás után a negyedik negyedévben újra mélyebb visszaesést váró előrejelzésén. Számszerűen azonban a GKI a kedvező harmadik negyedévi adatok alapján a korábbi 9%-ról 7%-ra mérsékli a negyedik negyedévi visszaesés, s 7-ről 6%-ra az éves GDP-csökkenés mértékét. Ez továbbra is közel áll, de immár egy hajszállal optimistább a kormány és az EU 6,4%-os prognózisához képest, miközben kissé pesszimistább az OECD napokban közzétett 5,7%-os előrejelzésénél. Abban is általános az egyetértés, hogy a 2019. évi GDP-t feltehetőleg csak 2022-ben éri majd el a magyar gazdaság: a GKI 2021-re 3,5-4%-os (3,7%-os) bővülést vár. Az EU prognózisa 4, az OECD-é csak 2,6%. E gazdasági folyamatokat hatalmas államháztartási hiány, a korábbinál magasabb munkanélküliség és infláció, valamint nagyon gyenge forint és romló folyó fizetési mérleg kíséri. A magyar és a lengyel politika zsarolási képessége révén időnyerést szolgáló, szerény csatát nyert jogállamisági kérdésben az EU-val szemben. Az EU-ban kiváltott általános ellenszenv miatt azonban ennek még komoly, negatív következményei lehetnek.

A világgazdaság növekedési üteme a 2020. évi 4,3%-os csökkenés után 2021-ben 4,6% lesz (mindenekelőtt a gyors kínai növekedés következtében), míg 2022-ben 3,6% lesz. Az EU és az euróövezet összevont GDP-je 2020-ban 7,4, illetve 7,8%-kal esik vissza, majd 2021-ben 4,1, illetve 4,2%-kal emelkedik. Németország GDP-je a 2020. évi 5,6%-os visszaesés után 2021-ben 3,5%-kal nő. A világkereskedelem 2020-ban 10,5%-kal esik vissza, 2021-ben 6,2%-os, 2022-ben 4,5%-os növekedés várható. Az Egyesült Királyságban a 2020-ban 10,3%-os recessziót 2021-ben 3,3%-os növekedés követi. A tárgyalások jelenlegi állása szerint megnőtt az EU-ból való szerződés nélküli, idén december 31-én történő rendezetlen kiválás valószínűsége, ami súlyosbítja a járvány hatásait és következményeit. Az EU-ban a legsúlyosabb Görögország és Olaszország helyzete. Hosszabb távon a megnövekedett államadósság-állomány mérséklése lesz az EU-tagállamok előtt álló egyik legnagyobb kihívás. Egyelőre még nem látható a koronavírus-járvány globális értékláncokra gyakorolt hatása, de a több lábbon állás, a biztonságra törekvés erősödni fog.

Az EU konjunktúraindexe – csaknem félévi javulás után – novemberben érezhetően csökkent, s ezzel augusztusi szintjére esett vissza. Az ipari, a kereskedelmi és a szolgáltató szféra bizalmi indexe érezhetően, az építőiparé csak hibahatáron belül csökkent. A fogyasztói bizalmi index hat havi mélypontra esett. Az uniós foglalkoztatási várokozások - öt havi emelkedést követően – október után novemberben is romlottak. Magyar szempontból azonban kedvező, hogy a német ipari bizalmi index novemberben stagnált, így 17 havi csúcson maradt.

A GKI konjunktúraindexe novemberben nagyot esett, nyár eleji szintje alá csökkent. Ez az üzleti várokozások zuhanásának következménye. Az üzleti szférában drámai mértékben, áprilisi mélypontjának közelébe zuhant a szolgáltató és kereskedelmi cégek bizalmi indexe, s nagyon jelentős volt a pesszimizmus erősödése az iparvállalatok körében is. Ugyanakkor az építőipari cégek látványosan optimistábbak lettek, bár még ez is messze van a járvány előtti, márciusi derűlátásuktól. A javulásban vélhetően szerepe volt a bejelentett, a lakásépítést és felújítást támogató kormányzati intézkedéseknek. A fogyasztói bizalmi index novemberben még minimálisan emelkedni is tudott, bár az ezt megelőző három hónapos esése következtében, ha csak hibahatáron belül is, de ugyancsak elmaradt júniusi

szintjétől. (Az eltérő novemberi tendenciákban szerepe lehet, hogy a lakosság megkérdezésére november elején, a cégekre november közepén került sor.) Decemberben azonban a fogyasztói bizalmi index **viSSzaesett** májusi szintjére.

Az üzleti szféra **foglalkoztatási hajlandósága** novemberben ismét gyengült, újra több lett a létszám csökkentését, mint növelését tervező cégek aránya. A romlás a szolgáltató szektorban volt drámai, mértéke megközelítette az ápriliséét. Ezzel szemben az építőiparban viszont még erősödött is a foglalkoztatási szándék, a lakosság munkanélküliségtől való félelme pedig három hónapos romlás után kissé csökkent. Az **áremelési törekvés** a szolgáltató szektor kivételével minden ágazatban gyengült, a fogyasztók inflációs várakozása viszont tovább erősödött. A **magyar gazdaság jövőjének** megítélése az üzleti szférában idén – április kivételével – még soha nem volt a novemberihez hasonlóan pesszimista, a legerőteljesebb romlás a szolgáltató szektorban következett be. A lakosság viszont kissé optimistább lett.

A magyar kormány a fő vonásaiban immár egy évtizede létrejött magyar modell természetének megfelelően reagál a válságra. Miközben az egycentrumú, állam- és nem piacközpontú, lojalitásalapú gazdaság- és társadalomirányítás kiterjesztése, az **elvileg válsághárításra fordított pénz politikai szempontú újraosztása folyik**, nagyon kevés történik az egészségügy és az oktatás új helyzetre való felkészítése, a válság fő veszteségeinek segítése érdekében. Nem került sor koherens válságkezelő program meghirdetésére, a nyilvánvalóan elavult 2020. és 2021. évi költségvetés módosítására. A kormányzat lépései részben az eddig is kedvezményezett csoportok támogatásának fenntartását, sőt növelését, részben a hatalmát veszélyeztető ellenzéki pártok, önkormányzatok, független civil szervezetek anyagi ellehetetlenítését szolgálják. Azzal, hogy a magyar gazdaságpolitikában a **hangsúly gazdaságvédelem helyett az újraindításra került**, lehetővé vált a **lojális tulajdonosi körök** beruházásainak és vállalat-felvásárlásainak támogatása, miközben kormányzati segítség híján az elkerülhetetlennél sokkal több cég és család kerül válságba.

Az EU-val a jogállamiságról folytatott vita lényege egy szűk, hatalmon levő **politikai-gazdasági érdekcsoport** védelme. A magyar kormányzat az EU válságkezelési alapjával kapcsolatos, lengyelekkel közös – végül visszavont – vétője is ezt célozta. A magyar politikának ugyan jelenleg **inkább csak zsarolási, semmint konstruktív érdekérvényesítő képessége** van, ezt azonban maximálisan kihasználta a kormány. Az EU-ban kiváltott általános ellenszenv miatt azonban ennek még komoly, **negatív következményei** lehetnek.

Magyarország részesedése az EU válságkezelő alapjából **közel 8 milliárd euró vissza nem térítendő támogatás és 10 milliárd euró kedvezményes hitel**. Az előbbi fedezetét szolgáló hosszú távú EU-hitelfelvétel kisebb felét 2027 után azonban várhatóan finanszírozni kell.

A **harmadik negyedévi** magyar növekedési adat (éves alapon 4,6%-os csökkenés) nemcsak jóval kedvezőbb a második negyedévi 13,6%-os zuhanásnál – ez várható is volt –, de szebb a piaci várakozások szerint jellemzően 5-6%-os, vagy az EU által várt 6,9%-os csökkenésnél is. A magyar adat az **EU átlagánál kissé (0,4 százalékponttal) gyengébb**, a régióban pedig **gyenge közepes**. A lengyel, a szlovák a szlovén és a három balti ország visszaesése lényegesen kisebb, a horvát és a román lényegesen, a cseh és a bolgár kissé nagyobb, mint a magyar. A számunkra különösen fontos német visszaesés valamivel kisebb volt az EU átlagánál.

A **reálfolyamatokat** tekintve Magyarországon a **harmadik negyedévben** a háztartások tényleges fogyasztása éves alapon 2,2, míg a közösségi fogyasztás 4,8%-kal csökkent. A bruttó állóeszköz-felhalmozás 13,4%-kal mérséklődött. Az ipar (-2,4%) valamint a kereskedelem (beleértve a turizmust is, -1,8%) nagyjából rendezte sorait, az építőipar nagyot esett (-18%). Az info-kommunikációs ágazat hasított (+5,3%) és a hiteltörlesztési moratórium ellenére a pénzügyi szektor is jól teljesített (+2,9%). A **negyedik negyedévben** különösen a turizmus, a vendéglátás és a szórakoztatóipar szenved meg a járvány okozta

korlátozások hatásait, de a kereslet csökkenése szinte minden ágazatot érinthet. 2021-ben a 2020. évi nagy visszaesés után a második negyedévtől minden ágazatban növekedés várható.

Az ideai **hivatalos béremelkedés módszertani okokból jelentősen túlbecsült**, a valós **reálbéremelkedés minimális lehet**. A tendenciákat jól jellemzi, hogy az **szja-bevételek** a márciusi 9,1% után az eddigi mélypontot jelentő júliusban csak 2,4%-kal, az **első tíz hónapban pedig átlagosan csak 4,4%-kal** emelkedtek. Figyelembe véve, hogy a hivatalosan 3,5%-os infláció a méréséhez használt fogyasztói kosár szerkezetének jelentős megváltozása miatt erősen alulbecsült, a reálbérek vásárlóereje valójában stagnálhatott. Mivel a nyugdíjas infláció magasabb az átlagos fogyasztói áremelkedésnél, s a nyugdíjasok vásárlóerejét a tavalyihoz képest csökkenti a nyugdíjprémium elmaradása is, továbbá, hogy a vállalkozó jövedelmek is mérséklődnek, miközben a szociális juttatások jellemzően nominálisan is változatlan összegűek, így joggal feltételezhetjük, hogy a **lakosság reáljövedelme érzékelhetően csökkent**. A kimutatott átlagkereset és az szja-tömeg növekedési különbsége a társadalom növekvő differenciálódására utal, ami a foglalkoztatási helyzet romlása miatt egyébként is logikus. A GKI **2020-ban a fogyasztás 2,5%-os csökkenésével, 2021-ben** – a bruttó keresetek 4-5%-os emelkedését, a 13. havi nyugdíj első hetének kifizetését és a fogyasztói bizalom javulását is feltételezve, a közelgő országgyűlési választásokra is tekintettel – **3% körüli bővülésével** számol.

A járvány miatt azonban idén a **beruházások** a GDP-nél is gyorsabban, **10%-kal esnek vissza**, ami a **ráta 26% körülire, vagyis több mint 1 százalékponttal való csökkenését** valószínűsíti. **2021-ben 4%-os beruházás-növekedés** várható. Bár jelentős volumenű és olcsó források támogatják a cégek fejlesztéseit, a jövőbeli **kereslet bizonytalansága miatt sok vállalkozás elhalasztja** korábban tervbe vett beruházását. Középtávon a **globális ellátási láncok átstrukturálásának** a régió, így Magyarország is **haszonélvezője** lehet (különösen az akkumulátor és az elektromos motorok területén).

A bruttó **ipari** termelés a 2020. évi 8%-os visszaesés után 2021-ben 4-5, 2022-ben 7-8%-kal bővílhet. A GKI szerint az **építőipari** termelés idén valamivel 10% felett csökkenhet. **2021-ben 5% körüli építőipari növekedés** várható, de az érdemi bővülés inkább csak a második félévben valószínű. A magyar **agráriumi technológiai elmaradottságára** a tavaszi vendégmunkáshiány is rámutatott. 2020-ban a mezőgazdasági GDP 2%-os csökkenése várható, a 2021. évi szint nagyrészt az időjárás függvénye lesz. A **kiskereskedelmi forgalom 2020-ban** jó esetben stagnál, **2021-ben 2-3%-os bővülése** várható. Az online kereskedelem bővülése messze átlag feletti lesz, 2020-ban 30% körüli, de jövőre feltehetőleg lassul. A **turizmus-szektor** a járvány egyik fő vesztese. Nyáron a belföldi forgalom ugyan érdemben élénkült (ha el is maradt az egy évvel korábbtól), de a külföldi forgalom, főleg Budapesten, ekkor is nagyon gyengén alakult. Végeredményben 2020 első tíz hónapjában a külföldi vendégek csak az egy évvel korábbi vendégéjszakák egynegyedét, a belföldiek egyharmadát töltötték el a kereskedelmi szálláshelyeken. Az év egészében a járvány második hulláma miatt további romlás várható, jövőre pedig csak részleges javulás remélhető. 2020-ban az **áruszállítás** volumenében és teljesítményében is **10% körüli visszaesés** várható, melyen belül a legnagyobb csökkenést a csővezeték és a közúti szállítási ágazat szenvedte el. A gazdaság élénkülésével **2021-ben mérsékelt bővülés** valószínű, melyen belül a vasúti áruszállítás lassabb, a közúti fuvarozás valamivel gyorsabb korrekcióra számíthat. **A telekom egyike azon kevés ágazatnak, mely 2020-ban is növekedésre volt képes**. Az ágazat GDP-termelése 2021-ben is 4-5% körüli lehet. A lakásépítésre és -vásárlásra vonatkozó lakossági várakozások – részben a bejelentett intézkedések hatására – enyhén élénkültek. A GKI **2020-ban 17-18, 2021-ben 15-17 ezer lakás** átadására számít. Az irodapiacra részben a bérlők pénzügyi lehetőségeinek beszűkülése, részben a home office terjedése miatt az **irodák iránti igény csökkenőben** van. A **külkereskedelmi áruforgalomban** 2020 első félévében a forgalom jelentősen visszaesett, a kiviteli erőteljesebb mérséklődése miatt az aktívum érzékelhetően csökkent. A nyári hónapokban a helyzet **átmenetileg javult**, az első három negyedévben az áruforgalmi aktívum már kissé nagyobb volt az egy évvel korábbinál, amiben szerepe volt a cserearányok 2,2%-os javulásának (főleg a világpiacon energiaárak csökkenése

következtében). Ugyanakkor a negyedik negyedévben a járvány miatt ismét fékeződés várható, az egyenleg aligha emelkedik, de így is nagyobb lesz a 2019. évinél. **A szolgáltatások külkereskedelmében az aktívum elmúlt évekre jellemző emelkedése 2020-ban egyértelműen megtört, főleg a turizmus és a nemzetközi szállítások visszaesése következtében.** Az áruforgalmi egyenleg a 2020. évi 4,5 milliárd euró után 2021-ben 4,5-5, milliárd euró körül alakul, a **szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege** pedig a 2020. évi 5 milliárd euró közeli értékről 2021-ben a járvány enyhülésével 6 milliárd euró közelébe emelkedhet, de még messze el fog maradni a 2019. évi 8,8 milliárd eurótól.

A **foglalkoztatottak** száma 2020-ban a GDP-visszaesés mértékénél jóval enyhébb ütemben apad, éves szinten **1,5%-os létszámfogyás** várható. Az **alkalmazottak** esetében a 2020-ra várható csökkenés jelentősebb mértékű, mintegy **4% körüli lesz**, elsősorban a vállalati szektor foglalkoztatási képessége szenved meg a válságot (-5%). A munkaerő-felmérés szerint 2020-ra átlagosan **4,5%-os munkanélküli ráta** várható, ami 2021-ben is hasonló lesz. Míg azonban 2020-ban az év elején, 2021-ben az év végén lesz alacsonyabb a munkanélküliség.

A **folyó fizetési mérleg** egyenlege 2010-től 2018-ig aktívumot mutatott, majd 2019-ben -0,4 milliárd euró deficitbe fordult. 2020. első három negyedévében a **deficit** (0,8 milliárd euró) lett, a beáramló EU-transzferek révén azonban a magyar **finanszírozási képesség erősen aktív** maradt (1,6 milliárd euró). A folyó fizetési mérleg romlása elsősorban az áruk és szolgáltatások korábban hatalmas aktívumának elolvadása miatt következett be. Az év egészében a folyó fizetési mérleg hiánya 1,5 milliárd euróra emelkedhet, s a 3 milliárd euró körüli EU-transzfer beáramlása folytán a finanszírozási képesség 1,5 milliárd körül alakulhat. 2021-ben a külkereskedelmi folyamatok már javíthatnak a folyó fizetési mérlegen, ugyanakkor a jövedelmek deficitje emelkedhet, így végeredményben a 2020. évihez hasonló összeg várható.

Az **államháztartás** idei pénzforgalmi hiánya mintegy **tízszere** lesz a költségvetési törvényben előirányozottnak, a GDP-arányos (eredményszemléletű, ESA) **deficit 9%, az államadósság 78% körül lesz.** **2021-ben** a hiány alig, a GDP mintegy **7%-ára csökken.** Részben a válságkezelés áthúzódó hatásai, de legalább annyira a 2022. évi választásokra való felkészülés miatt, az EU-transzfereket megelőlegezve **hiányozni fog a deficitcsökkentési ambíció.** Ezt az EU válságkezelési alapja illetve a 3%-os hiánymaximum további európai felfüggesztése lehetővé is teszi. A GDP-arányos **államadósság** 2020-ban még várhatóan 80% alatt marad (78% körüli lesz), 2021-ben azonban érdemben meghaladja a 80%-ot, s ezzel az eddigi, 2011. évi csúcsa fölé kerül.

Az MNB idén is folytatta, s várhatóan 2021-22-ben is tartja **laza monetáris politikáját.** A 0,6%-os alapkamat várhatóan nem változik, az infláció magas marad, lassulása valószínűtlen, a forint árfolyama tovább gyengül. Ugyanakkor a gyakorlatban az MNB 2020-ban **némileg szigorított** politikáján: legutóbb szeptemberben a forintgyengülés folytatódásának veszélyét látva effektív kamatemelésről döntött, az egyhetes betéti tenderre felkínált kamat ugyanis 0,6%-ról 0,75%-ra emelkedett. A 2020. évi 3,4% után 2021-ben a GKI az ideihez hasonló, 3,5% körüli áremelkedést vár. A forint árfolyama trendszerűen gyengül, 2020 november végén az év elejéhez képest 9%-kal gyengült a forint. **2020-ban** éves átlagban 351 forint (az év végén 360 forint közeli) éves átlagos árfolyam várható, ami **éves átlagban 7,5%-os gyengülésnek** felel meg. **2021-ben 360 forintos** (esetleg ennél is kissé gyengébb) éves átlagos árfolyam kialakulása valószínű.

A GKI prognózisa 2021-re

	2018	2019	2020 (becslés)	2021	
	(tény)			szeptember	december
GDP termelés	105,4	104,6	94	104,5	103,7
• Mezőgazdaság (1)	104,1	100,4	98	100	100
• Ipar (2)	103,3	104,1	93	104	104,5
• Építőipar (3)	115,1	113,0	90	108	105
• Kereskedelem (4)	109,9	110,1	95	105	104
• Szállítás és raktározás (5)	106,5	105,2	85	104	104
• Információ, kommunikáció (6)	110,4	108,8	104	105	105
• Pénzügyi szolgáltatás (7)	104,9	108,1	103,5	103	102
• Ingatlanügyletek (8)	104,5	98,9	97	105	100
• Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (9)	109,6	106,5	90	107	107
• Közigazgatás, oktatás, egészségügy (10)	100,9	100,3	97	102	102
• Művészet, szórakoztatás (11)	107,6	106,5	85	105	105
• Magnővekedés (2)+(3)+(4)+(5)+(6)+(7)+(8)+(9)	106,8	105,9	94	105	104
GDP belföldi felhasználás	107,1	106,0	95,7	104,5	103,3
• Egyéni fogyasztás	104,5	104,2	97,5	103	103
• Állóeszköz-felhalmozás	116,4	112,2	90	107	104
Export (árúk és szolgáltatások)	105,0	105,8	91	107,5	107,5
Import (árúk és szolgáltatások)	107,2	107,2	93	107,5	108
Fogyasztói árindex (előző év = 100)	102,8	103,4	103,4	103,8	103,5
Munkanélküliségi ráta (éves átlag)	3,7	3,5	4,5	4,5	4,5
Államháztartási egyenleg a GDP százalékában (ESA)	-2,3	-2,0	-9	-5	-7
Folyó fizetési és tökemérleg egyenlege					
• Milliárd euró	3,4	2,1	1,5	1	1,5
• GDP százalékában	2,5	1,4	1,1	0,7	1,1

Forrás: KSH, **GKI**